

VALGA MAAKONNA ARENGUSTRATEEGIA TEGEVUSKAVA AASTATEKS 2023–2027

Eesmärk 1**VALGAMAA ON KVALITEETSE ELUKESKKONNAGA HÄSTI TOIMIV MAAKOND***Tegevussuund 1.1. Valgamaa haridusvõimalused on kvaliteetsed ja mitmekülgsed*

Tegevus	Aeg	Rahastajad	Vastutajad	Partnerid
1.1.1 Valga maakonna üldhariduskoolide atraktiivsuse tõstmine, et pakkuda õppimisvõimalusi nii oma piirkonna, kui ka teistest maakondadest õppijatele. Õpikeskkonna kaasajastamine innovaatiliste lahendustega. Õpetajate oskuste innovaatilisemaks muutmine täienduskoolituste kaudu.	2023–2027	EL, EV, KOV	KOV	Haridus- asutused
1.1.2 Ettevõtlusõppe sisseviimine maakonna koolidesse ja lasteaedadesse.	2023–2027	EL, EV, KOV	KOV	Haridus- asutused
1.1.3 Valgamaa Kutseõppekeskuse rahvusvahelistumise edasiarendamine. Valgamaa välissuhete loomine ja hoidmine, eriti Eesti arengukoostöö riikide piirkondadega eesmärgiga pakkuda koostöö-piirkondade elanikele õppimisvõimalusi Valgamaal.	2023–2027	EL, EV, KOV	VKÕK	EV, KOV
1.1.4 Valgamaa Kutseõppekeskuse rolli suurendamine kaugõppesuundade pakkumisel.	2023–2027	EL, KOV, EV	VKÕK	KOV
1.1.5 Elukestva õppe propageerimine ja võimaluste loomine/laiendamine. Töökohapõhise õppe edasiarendamine kutseõppekeskuses koostöös ettevõtjatega. Õppimisvõimaluste mitmekesistamine keskhariduse omandamiseks igas vanuses inimestele.	2023–2027	EL, EV, KOV	VKÕK	EV, KOV, Töötukassa
1.1.6 Õpetajate ja õpilaste ning täiskasvanud õppija tunnustamisürituste läbiviimine ja motivatsioonipaketi täiustamine.	2023–2027	EL, EV, KOV	SVA, KOV, ANDRAS	HTM
1.1.7 Valga Muusikakooli rekonstrueerimine.	2023–2027	KVAT, EL, EV, KOV	KOV	KOV
1.1.8 Puka kooli III etapi ehitustööd.	2023–2027	EL, EV, KOV	KOV	KOV
1.1.9 Keeni kooli rekonstrueerimine.	2023–2027	EL, EV, KOV	KOV	KOV
1.1.10 Otepää uue lasteaia ehitus.	2023–2027	KVAT, EL, EV, KOV	KOV	
1.1.11 Otepää Gümnaasiumi õpilaskodu ehitus.	2023–2027	EL, EV, KOV	KOV	KOV
1.1.12 Lüllemäe kool-lasteaia renoveerimine.	2023–2027	EL, EV, KOV	KOV	KOV
1.1.13 Valga maakonna üldhariduskoolide ja lasteaegade investeringud energiatõhususse.	2023–2027	EL, EV, KOV	KOV	KOV
1.1.14 Valga Priimetsa kooli üleminek eestikeelsele õppele.	2023–2027	EL, EV, KOV	KOV	KOV

Tegevussuund 1.2 Valgamaa elanike tervise säilitamiseks ja parandamiseks tagatakse tervishoiuteenuste kättesaadavus maakonnas kõigile kogukonnaliikmetele nende eripära ja vajadusi arvestades.

Tegevus	Aeg	Rahastajad	Vastutajad	Partnerid
1.2.1 Valga haigla jätkab üldhaiglana, pakutavate teenuste arv ei vähene. Maakonna elanikele ja väljapoole pakutakse kaasaegseid, integreeritud ja patsiendikeskseid tervishoiuteenused. Maakonnas tagatakse eriarstiabi ja vältimatu arstiabi kättesaadavus. Haigla pakub teenuseid ka Lätti.	2023–2027	EL, EV, KOV	TÜ Kliinikum	KOV
1.2.2 Maakonnas tagatakse perearstiabi kättesaadavus, olemasolevaid nimistuid teenindavad kvalifitseeritud perearstid ja pereõed.	2023–2027	EL, EV, KOV	EV	KOV
1.2.3 Maakonna esmatasandi tervisekeskustes on tagatud mitmekülgsed esmatasandi tervishoiuteenused ning juurdepääs statsionaarsele hooldusravile.	2023–2027	EL, EV, KOV	EV, KOV	
1.2.4 Tõrva esmatasandi tervisekeskuse rekonstrueerimine.	2023–2027	EL, EV, KOV	KOV	

Tegevussuund 1.3. Elanikkonna terviseteadlikkuse ja tervisekäitumise arendamiseks viiakse läbi terviseedenduslikke tegevusi.

Tegevus	Aeg	Rahastajad	Vastutajad	Partnerid
1.3.1 Tervislike eluviiside toetamiseks viiakse läbi erinevaid kohalikke, maakondlikke ja riiklikke kampaaniaid ja teavitustegevusi, mis tõstavad tervisekäitumise teadlikkust. Tagatakse maakonna elanikele terviseedenduse alase informatsiooni kättesaadavus.	2023–2027	EL, EV, KOV	SVA, KOV, Valgamaa Spordiliit	MTÜ-d
1.3.2 Laste ja noortega tegelevate spetsialistide oskusi ja teadmisi täiendatakse järjepidevalt. Regulaarselt viiakse läbi lastevanematele teadlikkust tõstvaid tegevusi, mis aitavad neil edasi anda ja kujundada laste ning noorte tervisekäitumist.	2023–2027	EL, EV, KOV	SVA, KOV	
1.3.3 Maakonna tervise- ja heaoluprofiili seire ja täiendamine. Maakonnas hinnatakse ja analüüsitakse elu-, õpi- ja töökeskkonna tervist mõjutavaid tegureid, töötatakse välja tegevuskavad olukorra edendamiseks.	2023–2027	EL, EV, KOV	SVA	KOV
1.3.4 Arendatakse võimalusi tervislike eluviiside harrastamiseks, mis läbi suureneb elanike kehaline aktiivsus ja väheneb riskikäitumine.	2023–2027	EL, EV, KOV	SVA, KOV	
1.3.5 Maakonnas töötab rahvatervise- ja turvalisuse spetsialist. Tegutsevad KOV terviseedenduse töögrupid. Tervist edendavaid lasteaedu, koole ja tööandjaid ühendab toimiv võrgustik.	2023–2027	EL, EV, KOV	SVA, KOV	Haridus- asutused
1.3.6 Vaimse tervise tugevdamise programmide propageerimine ja rakendamine ning vaimse tervise	2023–2027	EL, EV, KOV	SVA, KOV	

esmaabi põhimõtete tutvustamine elanikkonnale.				
1.3.7 Kvaliteetsete ja jätkusuutlike vaimse tervise tugiteenuste väljaarendamise toetamine kogukonnas.	2023–2027	EL, EV, KOV	KOV	MTÜ-d
1.3.8 Laste- ja noorte vaimse tervise kabineti jätkusuutlikkuse ja kvaliteedi tagamine.	2023–2027	EL, EV, KOV	KOV	
1.3.9 Tervishoiu- ja sotsiaalvaldkonna ülese koostöö suurendamine võttes kasutusele integreeritud teenused.	2023–2027	EL, EV, KOV	KOV	MTÜ-d
1.3.10 Jalg- ja jalgrattateede võrgustiku arendamine.	2023–2027	EL, EV, KOV	KOV	SVA
1.3.11 Valga ujula rekonstrueerimine ja laiendamine.	2023–2027	EL, KOV	KOV	
1.3.12 Tõrva Gümnaasiumihoone ja teiste valla haridusasutuste hoonete rekonstrueerimine ja energiasäästlikumaks muutmine.	2023–2027	EL, EV, KOV	KOV	MTÜ
1.3.13 Tõrva Gümnaasiumi juurde ujula-õpilaskodu kasutusvõimaluste laiendamine ja taastuvenergiasisüsteemide rajamine.	2023–2027	EL, EV, KOV	KOV	Ettevõtted
1.3.14 Linnamäe oru ja ümbruse kasutuselevõtt kultuuri, tervise- ja spordiliikumise tarbeks. Apteekrimäe parkmetsa liikumisradade korrastamine ja arendamine.	2023–2027	EL, EV, KOV	KOV	
1.3.15 Otepää Spordikeskuste arendamine.	2023–2027	EL, EV, KOV	KOV	
1.3.16 Valga valla spordi- ja vabaajakeskuste arendamine	2023–2027	EL, EV, KOV	KOV	

Tegevussuund 1.4. Valgamaal on tegusad kogukonnakeskused ja aktiivne noorsootöö, huvitegevus ning spordi- ja kultuurielu.

Tegevus	Aeg	Rahastajad	Vastutajad	Partnerid
1.4.1 Kodanikeühiskonna arenguvajadustele vastavate tugitegevuste pakkumine. Kogukonnakeskuste arendamine ja kohandamine vajalike teenuste pakkumiseks. MTÜ-de ja kodanikeühenduste nõustamine teenuste pakkumiseks ja teadlikkuse tõstmiseks ning selleks vajalike ressursside taotlemiseks.	2023–2027	EL, EV, KOV	SVA	KOV, MTÜ
1.4.2 Kogukonna eestvedajate võrgustiku arendamine. Kohalikku ühtekuuluvust suurendavate ürituste korraldamine. Kodanikeühenduste tunnustusürituse korraldamine motivatsiooni tõstmiseks.	2023–2027	EL, EV, KOV	SVA	KOV, Leader tegevusgrupid
1.4.3 Huviringide ja huvihariduse kättesaadavuse parendamine. Huvitegevuste võimaluste maksimaalne ära kasutamine, sh mobiilsete huviringide loomine.	2023–2027	EL, EV, KOV	KOV	Koolid, MTÜ-d
1.4.4 Noorte loovuse arendamine omaalgatuseks ja ühistegevusteks. Noorsootöö mitteformaalses keskkonnas õpitu väärtustamine formaalhariduses ja tööturul. Noorte projektide elluviimiseks omaalgatusfondide loomine.	2023–2027	EL, EV, KOV	KOV	Koolid, Valgamaa Noorsootöökeskus Tankla
1.4.5 Noorte õpetamine otsustusprotsessides osalemiseks, aktiivse osaluse toetamine kogukonnas ja nende kaasamine otsustusprotsessidesse (noorte	2023–2027	EL, EV, KOV	KOV	Koolid, Valgamaa Noorsoo-

volikogud). Noorteportaali arendamine ja positiivse kuvandi loomine noorteportaali uudiste kaudu.				töökeskus Tankla
1.4.6 Valgamaa noorsootöö osaliste läbikäimise ja katusorganisatsiooni toetamine ja arendamine ning regulaarsete maakondlike ühisürituste korraldamine. Noorsootöö osapoolte professionaalse arengu toetamine ühiste koolituste ja tegevuste kaudu ning võrgustiku arendamine. Maakonna noortega tegelevatele spetsialistidele täiendõppe võimaluste loomine, sh terviseedenduse baasteadmiste omandamiseks.	2023–2027	EL, EV, KOV	SVA, Valgamaa Noorsootöökeskus Tankla	KOV
1.4.7 Spordiinfo kogumine ja maakonna ühtse spordikalendri korrastamine. Spordialade tutvustamine haridusasutustes. Tipp sportlaste kaasamine spordivõistlustel. Treenerite täiendkoolitus.	2023–2027	EL, EV, KOV	Spordiliit, KOV	Spordiklubid
1.4.8 Paraspordi liikumise toetamine ja arendamine	2023–2027	EL, EV, KOV	KOV	MTÜ
1.4.9 Harrastusspordi tingimuste parandamine (terviserajad, atraktiivsed spordivõistlused jms). Tervisespordikeskuste ja kogukonna spordiplatside arendamine. Ekstreemspordi väljakute ja off-road radade arendamine.	2023–2027	EL, EV, KOV	KOV	MTÜ
1.4.10 Erivajadustega noorte kaasamine otsustusprotsessidesse ja tagame erivajadustega noortele ligipääsu ning kättesaadavus huviharidusele, kultuuritarbimisele ja noortekeskustele.	2023–2027	EL, EV, KOV	KOV	MTÜ
1.4.11 Vabatahtlike päästekomandode toetamine, et tagada päästealane võimekus aladel, mis ei ole kaetud riiklike päästekomando 10 minuti teenindustsooniga.	2023–2027	EL, EV, KOV		KOV, kohalikud kogukonnad
1.4.12 Kultuuriinfo kogumine ja maakonna ühtse kultuurikalendri korrastamine. Kultuuri- ja loomeinimeste võrgustike arendamine ja nende omavahelise koostöö edendamine. Kultuuri- ja rahvakultuuri arendajate ja kultuuritoetajate-sponsorite tunnustamine ja tunnustusürituste läbiviimine. Maakonna imago parendamine läbi erinevate kõrg- ja rahvakultuuri ürituste toomise Valgamaale.	2023–2027	EL, EV, KOV	Rahvakultuuri Keskus	KOV
1.4.13 Maakondliku katusorganisatsiooni (Valgamaa Rahvakultuuri ja Käsitöö Keskseks) arendamine. Koostöö arendamine naaberpiirkondadega. Uuringute läbiviimine tarbijate vajaduste väljaselgitamiseks ja valdkonna paremaks arendustegevuseks.	2023–2027	EL, EV, KOV	Valgamaa Rahvakultuuri ja Käsitöö Keskseks	KOV
1.4.14 Raamatute laenutuskappide võrgu laiendamine Valgamaa suurematesse asulatesse koostöös kogukondadega.	2023–2027	EL, EV, KOV		KOV, kohalikud kogukonnad

1.4.15 Raamatukogude füüsilise keskkonna kaasajastamine ja innovatsiooniliste lahenduste välja töötamine.	2023–2027	EL, EV, KOV	KOV	
1.4.16 Vabaõhu esinemisvõimaluste arendamine (laululavad, areenid, kultuurimajad jms).	2023–2027	EL, EV, KOV	KOV	Kogukond
1.4.17 Mängu ja spordiväljakute parendamine ja uute rajamine.	2023–2027	EL, EV, KOV	KOV	
1.4.18 Mulgi elamuskeskuse väljaehitamine Sooglemäel, selle tööle rakendamine ja turundamine.	2023–2027	EL, KOV	KOV	Mulgi Kultuuri Instituut
1.4.19 Riikliku Mulgi arenguprogrammi käivitamine analoogselt Seto arenguprogrammiga.	2023–2027	EL, EV, KOV	KOV	
1.4.20 Valga Avatud Noortekeskuse hoone rekonstrueerimine.	2023–2027	EL, EV, KOV	KOV	
1.4.21 Valga keskstaadioni spordihoone ja olmehoone rekonstrueerimine.	2023–2027	EL, EV, KOV	KOV	
1.4.22 Valga Kultuuri- ja Huvialakeskuse rekonstrueerimine ja tehnilise baasi parandamine.	2023–2027	EL, EV, KOV	KOV	
1.4.23 Valga Kultuuri- ja Huvialakeskuse olmeruumide rekonstrueerimine	2024	EUR 91 500 MATA (maakonna arengustrateegia elluviimise toetus), KOV	Valga Vallavalitsus	Valga Kultuuri- ja Huvialakeskus
1.4.24 Tõrva kõrtsihoone ümberehitamine multifunktsionaalseks meelelahutuse ja vabaaja keskuseks.	2023–2027	EL, EV, KOV	KOV	Ettevõtjad
1.4.25 Tõrva kinohoone rekonstrueerimine ja tehnilise baasi parandamine.	2023–2027	EL, EV, KOV	KOV	MTÜ
1.4.26 Rannaalade väljaarendamine ja kaasajastamine.	2023–2027	EL, EV, KOV	KOV, ettevõtjad	Ettevõtjad
1.4.27 Puka teenusekeskuse välisfassaadi rekonstrueerimine.	2023–2027	EL, EV, KOV	KOV	
1.4.28 Jaanikese motokompleksi arendamine multifunktsionaalseks vabaaja veetmise keskuseks.	2023–2027	EL, KOV, EV	KOV	MTÜ-d, ettevõtjad
1.4.29 Otepää linnaraamatukogu teenuste ja ruumide ümberkujundamine.	2024	108 000 EUR, MATA, KOV	KOV	
1.4.30 Valga Kultuurikeskuse rekonstrueerimine ja tehnilise baasi parandamine.	2025	124 800 EUR MATA, KOV	KOV	

Tegevussuund 1.5. Valgamaal pakutakse kvaliteetseid, paindlikke ja innovatiivseid sotsiaalhoolekande teenuseid, mis toetavad elanike toimetulekut ja töölesaamist.

Tegevus	Aeg	Rahastajad	Vastutajad	Partnerid
1.5.1 Kõigile elanikele on tagatud nende eripära ja vajadusi arvestavad hoolekandeteenused, nõustamine ja tugiteenused ning rehabilitatsioon.	2023–2027	EL, EV, KOV,	KOV	

1.5.2 Eakate, erivajadustega ja toimetulekuraskustega inimestele ning nende pereliikmete töölesaamist toetavate hoolekande- ja tugiteenustena pakutakse lisaks institutsionaalsetele teenustele koduhooldust ja hooldusabi kodus, isikliku abistaja ja tugiisiku teenust, päevahoidu eakatele ja puuetega lastele, perioodilist hooldust.	2023–2027	EL, EV, KOV	KOV	
1.5.3 Eakate ja puuetega inimestele laiendatakse individuaalsetest vajadustest lähtuvaid avahooldusteenuseid, sh luuakse võimalused häirenupu- ja muude avahooldust toetavate teenuse kasutamiseks.	2023–2027	EL, EV, KOV	KOV	
1.5.4 Lastega peredele on kättesaadavad tugiteenused ja lapsehoiuteenus. Keskustes pakutakse paindlikke lapsehoiuteenuseid, teenust on võimalik saada ka töövälisel ajal.	2023–2027	EL, EV, KOV	KOV	Kogukond
1.5.5 Maakonnas, sh hajaasustusaladel käivitatakse individuaalsetest vajadustest lähtuv sotsiaaltranspordisüsteem.	2023–2027	EL, EV, KOV	KOV	ÜTK
1.5.6 Sotsiaaleluruumide renoveerimine/soetamine.	2023–2027	EL, EV, KOV	KOV	EV
1.5.7 Eakate päevakeskuse, erihoolekandekeskuse ja erihoolekande teenusmaja ehitamine.	2023–2027	EL, EV, KOV	KOV	
1.5.8 Tööjõuturult eemal olnute (sh heitunute ja NEET-noorte) ning erivajadustega inimeste tööle saamise ja tööl püsimise meetmetega seonduv töö (sh teavitustöö koos koolituste, sh vajadusel sotsiaalse toetuse ja paindlikku õppe pakkumisega). Noortegarantii tugisüsteemi (NGTS) rakendamine maakonnas.	2023–2027	EL, KOV, SOM	KOV, SVA	
1.5.9 Sotsiaalhoolekandes kogukonnateenuste pakkumisel põhinevate innovaatiliste lähenemiste propageerimine.	2023–2027	EL, EV, KOV	KOV	Kogukond
1.5.10 Rehabilitatsiooni ja taastusravi järgselt abi vajavate inimeste taastumise toetamine kogukonnas.	2023–2027	EL, EV, KOV	KOV	Kogukond
1.5.11 Kaitstud töökeskkondade toetamine ja arendamine erivajadustega inimestele ja teistele haavatavatele sihtrühmadele.	2023–2027	EL, EV, KOV	KOV, MTÜ-d	
1.5.12 Valga Aktiviseerimiskeskuse rekonstrueerimine ja arendamine.	2023–2027	EL, EV, KOV	KOV	
1.5.13 Avalike teenuste ja hoonete ligipääsetavuse ning kättesaadavuse parandamine erivajadusega inimestele.	2023–2027	EL, EV, KOV	KOV	
1.5.14 Taheva sanatooriumis ligipääsetavuse tagamine.	2024	52 500 EUR MATA, KOV	SA Taheva Sanatoorium	Valga Vallavalitsus
1.5.15 Programmi "Imelised aastad" toetamine.	2023–2027	EL, EV, KOV	KOV, kogukond	Kogukond

1.5.16 Koostöö tihendamine sotsiaalvaldkonna teenuste pakujate vahel (Päästeamet, Punane Rist, ohvriabi, võlanõustamine jt).	2023–2027	EL, EV, KOV	KOV, kolmas sektor	
--	-----------	-------------	--------------------	--

Tegevussuund 1.6. Valgamaa omavalitsuste haldus- ja jätkusuutlikkus läbi ühistegevuste on tõusnud.

Tegevus	Aeg	Rahastajad	Vastutajad	Partnerid
1.6.1 Valgamaa omavalitsused toimetavad ühiselt hariduse, kultuuri, spordi, noorsootöö- ja huvitegevuse, heaolu ja terviseedenduse, turvalisuse, sotsiaalse toimetuleku, transpordiühenduste ja ühistranspordi, kogukonnaarengu, ettevõtlikkuse ja tööhõive, ettevõtluse arendamise ja ettevõtjate nõustamise, säästliku arengu, maakonna atraktiivsuse ja maine loomise valdkondades. Omavalitsuste maakondlike ühistegevuste rahaline maht on 1% Valgamaa omavalitsuste põhitegevuse eelarvete summast.	2023–2027	EL, EV, KOV	SVA	KOV
1.6.2 Maakonna arengustrateegiat ja tegevuskava seiratakse ja uuendatakse järjepidevalt. Vajadusel viiakse läbi spetsialistide poolt soovitatud rahulolu- ja muid uuringuid, eelkõige valdkondades, mille kohta ei ole võimalik saada sisendandmeid riiklikust statistikast ja uuringutest.	2023–2027	EL, EV, KOV	SVA	KOV
1.6.3 Omavalitsuste haldushoonete kaasajastamine lähtudes universaalse disaini põhimõtetest, ligipääsetavusest ja energiasäästlikkusest.	2023–2027	EL, EV, KOV	KOV	
1.6.4 Valga vallavalitsuse haldushoone rajamine keskväljaku äärde.	2023–2027	EL, EV, KOV	KOV	
1.6.5 Otepää vallamaja rekonstrueerimine.	2023–2027	EL, EV, KOV	KOV	
1.6.6. Maakonna omavalitsuste avalike teenuste kvaliteedi tõstmine ning kaasajastamine läbi nutikate ja integreeritud lahenduste.	2023–2027	EL, EV, KOV	KOV, MTÜ-d	

Eesmärk 2

VALGAMAA ON ETTEVÖTLIK MAAKOND KÕRGET LISANDVÄÄRTUST LOOVATE, EKSPORDIPOTENTSIAALI SUURENDAVATE JA ELANIKE HEAOLU TAGAVATE TÖÖKOHTADEGA

Tegevussuund 2.1. Ettevõtete konkurentsivõime tõstmist ja suurema lisandväärtuse saavutamist toetavate tegevuste läbiviimine.

Tegevus	Aeg	Rahastajad	Vastutajad	Partnerid
2.1.1 Ettevõtjate koolitus ja nõustamine nende konkurentsivõime suurendamiseks. Ettevõtjate abistamine erinevate tootearendus- ja/või eksporditoetuste taotlemisel. Maakondlikult või Kagu-Eestis ühiselt koordineeritud turundustegevused ettevõtete ekspordivõimaluste laiendamiseks.	2023-2027	EL, EV, KOV	SVA	KOV, EAS
2.1.2 Ettevõtete võrgustumise ja klastrites osalemise soodustamine. Kohalike tootjate ja turundajate vaheliste võrgustike loomine ja arendamine. Loomeettevõtete koostöö edendamine teiste valdkondadega, sh tootmisettevõtetega. Erinevate klastrite aktiivsena hoidmine ja vajalike tugitegevuste toetamine klastrite toimimiseks.	2023-2027	EL, EV, KOV	SVA, DMO-d	KOV
2.1.3 Koostöö arendamine teadus- ja arendusasutuste ning kõrgkoolidega, eesmärgiga tuua maakonda juurde siin puuduvat kompetentsi, eelkõige majanduselu edendamise, ettevõtete juhtimise, tootearenduse ning rahvusvahelistumise vallas.	2023-2027	EL, EV, KOV	SVA	KOV
2.1.4 Olemasolevate, kuid kaasaegsel tasemel välja arendamata ettevõtlusalade korrastamine. Toimekeskustes avaliku ruumi kaasajastamine ettevõtluskeskkonna propageerimise eesmärgil.	2023-2027	PEEK, EL, EV, KOV	KOV	SVA
2.1.5 Kasutusest välja langenud (tootmis)hoonetele uue funktsiooni leidmine, nende kasutuselevõtu toetamine ja soodustamine. Kolemajade lammutamine.	2023-2027	EL, EV, KOV	KOV	SVA
2.1.6 Kaasaegsete munitsipaalomandis üürikorterite rajamise toetamine kvalifitseeritud tööjõu toomiseks piirkonda.	2023-2027	EL, EV, KOV	KOV	
2.1.7 Täiskasvanute ümberõpe vastavalt kohalikule nõudlusele läbi uute paindlike õppekavade ja/või töökohapõhise õppe. Teavituskampaaniate ja infopäevade läbiviimine kaugtöövõimaluste tutvustamiseks töötajatele ja tööandjatele.	2023-2027	EL, EV, KOV	Töötukassa, VKÖK	SVA

Tegevus	Aeg	Rahastajad	Vastutajad	Partnerid
2.1.8 Riigimaade taotlemine valla omandisse ettevõtlus-keskkonna loomiseks ja investeerimiskliima parandamiseks ning elukeskkonna arendamiseks.	2023–2027	EL, EV, KOV	KOV	
2.1.9 Kaugtöökeskuse ja/või innovatsioonikeskuse rajamise soodustamine.	2023–2027	PEEK, EL, KOV	KOV	SVA
2.1.10 Tööstusalade arendamine.	2023–2027	PEEK, EL, KOV	KOV	SVA
2.1.11 Valga jaamahoone rekonstrueerimine.	2023–2027	PEEK, EL, EV, KOV	KOV	
2.1.12 Valga (Riia 5) kreisihoone rekonstrueerimine.	2023–2027	EL, EV, KOV	KOV	

Tegevussuund 2.2. Maakonna elanike ettevõtlikkuse ning ettevõtlusaktiivsuse tõstmine.

Tegevus	Aeg	Rahastajad	Vastutajad	Partnerid
2.2.1 Ettevõtlusõppe (sh õpilasfirmade loomise toetamine) rakendamine ja arendamine Valgamaa koolides. Mini- ja õpilasfirmade juhendajate ja mentorite ettevalmistamine ning nende võrgustiku arendamine. „Nupp nokib“ konkursi iga-aastane korraldamine Valgamaal.	2023–2027	PEEK, EL, EV, KOV	SVA	KOV, koolid
2.2.2 Ettevõtlust propageerivate konkursside ja teavituskampaaniate läbiviimine. Alustavate ettevõtjate nõustamine ja toetuspakettide tutvustamine, mentorlus. Õppevisiitide korraldamine noortele ja alustavatele ettevõtjatele. Ettevõtjate tunnustusürituste ja konkursside korraldamine ning läbiviimine.	2023–2027	PEEK, EL, EV, KOV	SVA	Tankla. KOV
2.2.3 Tööturuvõimaluste teavitamisega seotud ühistegevuste toetamine.	2023–2027	EL, EV, KOV	SVA, Töötukassa	KOV, VKÖK, NK TANKLA
2.2.4 Vajaduspõhiste energia- ja internetiühenduste loomise toetamine.	2023–2027	EL, EV, KOV	EV	KOV
2.2.5 Kaugtöö võimaluste loomine – bürooruumid, kiire internetiühendus. Võimaldada linna- ja maapiirkonnas võrdselt kvaliteetsed sideühendused.	2023–2027	EL, EV, KOV	KOV, EV	SVA
2.2.6 Sotsiaalse ettevõtluse propageerimine.	2023–2027	EL, EV, KOV	SVA	Kolmas sektor

Tegevussuund 2.3. Noorte (7–26aastased) ettevalmistamine tööjõuturule sisenemiseks.

Tegevus	Aeg	Rahastajad	Vastutajad	Partnerid
2.3.1 Tööelu tutvustavate tegevuste rakendamine: töövarjupäevad, malevad, visiidid ettevõtetesse. Noorte karjääritegevuste läbiviimine ning ettevõtlusalaste konkursside korraldamine (NUPP NOKIB jms). Karjääriteenuste ja -nõustamiste arendamine koolides.	2023–2027	EL, PEEK, EV, KOV	SVA, KOV, Töötukassa	Haridus-asutused

2.3.2 Töö- ja haridusmesside korraldamine.	2023-2027	EL, EV, KOV	SVA, Töötukassa	KOV, TANKLA
2.3.3 Õpilasmalevate ja suvise töö organiseerimine noortele ning juhendajate koolitamine. Noorte vabatahtlikkuse süsteemi edasiarendamine.	2023-2027	EL, EV, KOV, PEEK	KOV, TANKLA	Ettevõtjad, SVA

Tegevussuund 2.4. Valgamaa kui atraktiivse investeerimispiirkonna tutvustamine.

Tegevus	Aeg	Rahastajad	Vastutajad	Partnerid
2.4.1 Valga asukoha eripärale tuginevate eesti-läti toodete ja teenuste arendus. Eesti-Läti piiriala eripära kasutamine ettevõtluse arendamiseks ja rahvusvahelise konkurentsivõime suurendamiseks.	2023-2027	EL, EV, KOV	SVA	KOV
2.4.2 Valgamaa väärtuspakkumuste koostamine investoritele. Valgamaa nähtavaks tegemine (välis)investoritele.	2023-2027	EL, EV, KOV	SVA	KOV, ettevõtjad
2.4.3 Valgamaa ettevõtlusuringute läbiviimine, et selgitada välja maakonna tugevused ja investeerimisvõimalused.	2023-2027	EL, EV, KOV	SVA	KOV, ettevõtjad
2.4.4. Koostöö arendamine Kagu-Eesti arengustrateegia raames- Invest South-East Estonia platvormil https://southeastestonia.com/ ja uutes kanalites.	2023-2027	EL, EV, KOV	SVA	KOV, ettevõtjad

Tegevussuund 2.5. Maakonna eripära arvestav (nutikas) piirkondlik spetsialiseerumine.

Tegevus	Aeg	Rahastajad	Vastutajad	Partnerid
2.5.1 Kohalikul toorainel põhinevate (mahe, öko) toodete ja tootjate propageerimine, võrgustumine ja ühisturundus.	2023-2027	EL, EV, KOV	SVA	Ettevõtjad
2.5.2 Kagu-raudtee kordategemine ja kasutuselevõtt. Läti raudteega koostöö edendamine eesmärgiga luua Valga linna läbivad kiired ühendused Tallinn-Riia vahel. Kaubavedude tagasitoomine Kagu-raudteele ning kohalikele tööstustele peale- ja mahalaadimiskeskuste rajamine raudtee äärde.	2023-2027	EL, EV, KOV	EV, SVA, KOV	Elron, minis- teeriumid
2.5.3 Mulgi kultuuri eripärale toetuv toote- ja teenusearendus.	2023-2027	EL, EV, KOV	Kesk-Eesti DMO	KOV,SVA, ettevõtjad
2.5.4 Tõrva puhkepiirkonda ja kuurorti mainet väärtustava toote- ja teenusearendus.	2023-2027	EL, EV, KOV	Kesk-Eesti DMO	KOV, ettevõtjad
2.5.5 Otepää sporditaristut arvestavate teenuste ja toodete arendus ja sündmuskorraldus.	2023-2027	EL, EV, KOV	Lõuna-Eesti DMO	KOV, ettevõtjad
2.5.6 Valga asukoha eripärale tuginevate eesti-läti toodete ja teenuste arendus.	2023-2027	EL, EV, KOV	Lõuna-Eesti DMO	KOV,SVA, ettevõtjad

Eesmärk 3 VALGAMAA ON LOODUSKESKKONDA VÄÄRTUSTAV KIIRETE ÜHENDUSTEGA MAAKOND

Tegevussuund 3.1. Transpordiühendused maakonna siseselt ja üle piiride on kiired ning ühistransport populaarne.

Tegevus	Aeg	Rahastajad	Vastutajad	Partnerid
3.1.1 Paindlike ühistranspordilahenduste väljatöötamine (sh nõudetransport).	2023–2027	EL, EV, KOV	ÜTK, KOV	Ettevõtjad
3.1.2 Tartu lennuväljalt toimuvate reiside tihendamine. Valgamaa keskuste ja Tartu lennuvälja vahelise bussiliikluse korraldamine.	2023–2027	EL, EV, KOV	EV, KOV, ÜTK	Tartu ÜTK
3.1.3 Tallinn-Valga rongiühenduse tihendamine ja piirkiiruse tõstmine ning ühtlustamine Valga-Riia rongiliiklusega.	2023–2027	EL, EV, LV	EV, Eesti ja Läti Raudtee	KOV
3.1.4 Kagu-raudtee infrastruktuuri, eelkõige sildade remondi ja raudteeperroonide väljaehitamise projekti käimalükkamine, et taastada reisijatevedu Valga-Koidula lõigul.	2023–2027	EL, EV	Eesti Raudtee	Välis-partnerid
3.1.5 Parandada raudteevõrgustiku kvaliteeti ja turvalisust järgmiste tegevustega: raudtee ülesõidukohtade nõuetele vastavuse tagamine.	2023–2027	EL, EV	Eesti Raudtee	KOV, ÜTK, EV
3.1.6 Valga maakonna suuremate keskuste vahel transpordiühenduste tagamine.	2023–2027	EL, EV	ÜTK	KOV
3.1.7 Maakonnasisese ja -ülese ühistranspordi uuringu regulaarne läbiviimine, elanike põhiliste liikumisvajaduste selgitamine ja ühistranspordi liinide vastav korraldamine.	2023–2027	EL, EV, KOV	ÜTK	KOV
3.1.8 Liinivõrgu optimeerimine, et muuta ühendused kiiremaks.	2023–2027	EL, EV, KOV	ÜTK	KOV
3.1.9 Nõudepeatusteks innovaatiliste lahenduste väljatöötamine.	2023–2027	EL, EV, KOV	ÜTK	KOV
3.1.10 Ühistranspordi propageerimine ja reklaamimine.	2023–2027	EL, EV, KOV	ÜTK	KOV
3.1.11 Ühistranspordi sõlmpunktide ja ooteruumide olukorra kaardistamine ja vajalike parenduste kokkuleppimine ruumide omanikega.	2023–2027	EL, EV, KOV	ÜTK	KOV, EV
3.1.12 Ühtse üleriikliku piletimüügi süsteemi rakendamine kõigile transpordiliikidele.	2023–2027	EL, EV, KOV	ÜTK	KOV
3.1.13 "Pargi-reisi" süsteemi arendamine ja samal põhimõttel parklate kavandamine ja väljaehitamine.	2023–2027	EL, EV, KOV	ÜTK	KOV
3.1.14 Maakonna kruusateede rekonstrueerimine tolmuvabaks.	2023–2027	EL, EV, KOV	EV	KOV
3.1.15 Kergliiklusteede võrgustiku väljaarendamine ohutuks liiklemiseks ja teenuste parema kättesaadavuse tagamiseks. Maakonnasisese ja -välise sidususe loomine. Jalgrattaparklate arenduse toetamine.	2023–2027	EL, EV, KOV	EV	KOV
3.1.16 Avalikult kasutatavatele puhkealadele juurdepääsude ja teenindustaristu tagamine ja	2023–2027	EL, EV, KOV	EV	KOV

arendamine.				
3.1.17 Ühistranspordi üleminek rohelisele energiale, säästev mobiilsus. Infotahvlite digitaliseerimine. Bussipeatuste multifunktsionaalse kasutusmugavuse väljaarendamine maapiirkondades (post, pakid, mobiililaadimine jms).	2023–2027	EL, EV, KOV	KOV, ÜTK	
3.1.18 Liiklusohutust edendavate innovatiivsete meetmete kasutuselevõtt.	2023–2027	EL, EV, KOV	KOV, ÜTK	
3.1.19 Tartu-Otepää-Sangaste riigitee rekonstrueerimine Makita-Otepää lõigus, sh Nõuni-Otepää kergliiklustee täispikkuses välja ehitamine.	2023–2027	EL, EV, KOV	KOV, ÜTK	
3.1.20. Tambre tee, kui olulise transiittee lõigu rekonstrueerimine Valga vallas.	2023–2027	EL, EV, KOV	KOV	Transpordi- amet

Tegevussuund 3.2. Energia- ja loodusressursse kasutatakse säästlikult ning juurutatakse alternatiivenergia lahendusi.

Tegevus	Aeg	Rahastajad	Vastutajad	Partnerid
3.2.1 Keskkonnateadlikkuse tõstmine läbi koolituste ja teavituskampaaniate – alternatiivenergia, loodusressursside säästlik kasutamine, tarbimisharjumused, jäätmete liigiti kogumise edendamine.	2023–2027	EL, EV, KOV	KOV, EV	Ette- võtjad
3.2.2 Maakonna omavalitsuste ühise korraldatud jäätmevedaja hankimine. Jäätmete liigiti kogumise edendamine. Ohtlike jäätmete (nt eterniit) kogumisringide korraldamine, vältimaks nende sattumist loodusesse.	2023–2027	EL, EV, KOV	KOV	
3.2.3 Loodusressursside säästlikum kasutamine maakonnas ning seda toetavate tehnoloogiate juurutamisele kaasaaitamine.	2023–2027	EL, EV, KOV	KOV	
3.2.4 Ühisveevärgi ja -kanalisatsioonisüsteemi elanikkonna vajadustega vastavusse viimine. Tiheasulates ühisveevärgi- ja kanalisatsiooniga liituda soovivate majapidamiste toetamine.	2023–2027	EL, EV, KOV	KOV	
3.2.5 Maakonna pinnaveekogude korrastamine ning vajadusel uuringute läbiviimine. Olemasolevate maaparandussüsteemide korras hoidmine.	2023–2027	EL, EV, KOV	KOV	
3.2.6 Maakonna kliima- ja energiakava koostamine.	2023–2027	EL, EV, KOV	SVA	KOV
3.2.7 Avalike hoonete energiatõhususe suurendamine.	2023–2027	EL, EV, KOV	KOV	
3.2.8 Lüllemäe ja Tsirguliina koolide, Buratino lasteaia ja Tsirguliina rahvamaja energiatõhususe suurendamine ja kütte- ja ventilatsioonisüsteemide renoveerimine.	2023–2027	EL, EV, KOV	KOV	
3.2.9 Biojätmete kompostimisväljakute rajamine kohalikesse omavalitsustesse.	2023–2027	EL, EV, KOV	EV, KOV	
3.2.10 Ringmajandusel põhinevate lahenduste piloteerimine: toidujagamiskapid, parandustöökojad, taaskasutuskeskused.	2023–2027			
3.2.11 Tänavavalgustuse rekonstrueerimine ja	2023–2027	EL, EV, KOV	KOV	

rajamine.				
3.2.12 Energiasäästlikumate hoonete ehitamine ja nende hooldamine, ökomajade ja ökotehnoloogiate laialdasem kasutuselevõtt. Olemasolevate hoonete rekonstrueerimine.	2023–2027	EL, EV, KOV	KOV	
3.2.13 Inimeste teadlikkuse suurendamine toiduraiskamise vähendamise võimalustest. Koostöövõrgustike loomine toidu ülejääkide ohutuks ümberjaotamiseks. Investeeringud ja innovaatilised lahendused toidu päästmisega seotud tegevusteks.	2023–2027	EL, EV, KOV	KOV	Ettevõtted, kogukonnad, kolmas sektor
3.2.14 Looduskoolide programmi toetamine ja propageerimine	2023–2027	EL, EV, KOV	KOV	Haridusasutused

Eesmärk 4

VALGAMAA ON ATRAKTIIVNE JA HEA MAINEGA KÜLASTUSKESKKOND

Tegevussuund 4.1 Valgamaa külastatavuse suurendamine.

Tegevus	Aeg	Rahastajad	Vastutajad	Partnerid
4.1.1 Valgamaa sündmuste, spordi- ja kultuuriinfo jms kogumine ja parem esitus, ühtsete teemapõhiste kalendrite koostamine. Infomaterjalide trükkimine ja levitamine.	2023–2027	EL, EV, KOV	Kesk-Eesti ja Lõuna-Eesti DMO, KOV	Ettevõtjad, Spordiliit
4.1.2 Turismistatistika uurimine ja seire. Külastaja- ja rahuloluuringute läbiviimine ja kokkuvõtet esitlemine.	2023–2027	EL, EV, KOV	Kesk-Eesti ja Lõuna-Eesti DMO	Ettevõtjad
4.1.3 Turismitaristu seire, info edastamine hoolduse tagamiseks või infoviitamise parandamiseks.	2023–2027	EL, EV, KOV	KOV	Kesk-Eesti ja Lõuna-Eesti DMO
4.1.4 Maakonnas toimuva (positiivsete uudiste) pidev levitamine Eesti meediakanalites. Valgamaa mainekampaaniate läbiviimine sotsiaalmeedias.	2023–2027	EL, EV, KOV	SVA, KOV, Lõuna-Eesti ja Kesk-Eesti DMO	Ettevõtjad, KOV
4.1.5 Välisajakirjanikele ja blogijatele reklaamreiside korraldamine.	2023–2027	EL, EV, KOV	Lõuna-Eesti ja Kesk-Eesti DMO	Ettevõtjad, KOV
4.1.6 Puhkealadele uute rekreatsioonirajatiste rajamine.	2023–2027	EL, EV, KOV	KOV, RMK	Ettevõtjad, kohalikud kogukonnad
4.1.7 Koostöös suursündmuste korraldajatega tegevused, et tuua Valgamaale täiendavaid rahvusvahelisi suursündmusi.	2023–2027	EL, EV, KOV	KOV	KOV, ettevõtjad
4.1.8 Avaliku juurdepääsuga paadisildade ja lautrikohtade rajamine. Avalike hobikalastuskohtade rajamine veekogude juurde.	2023–2027	EL, EV, KOV	KOV	Ettevõtjad, RMK koos kohalike kogukondade ja maaomanikega

4.1.9 Muuseumite ekspositsioonide laiendamine ja külastuskeskkonna arendamine. Kohaliku kultuuripärandi talletamine digitaalarhiivi Digar, museaalide sisestamine digitaalsesse muuseumi infosüsteemi MUIS.	2023–2027	EL, KOV, EV	KOV	
4.1.10 Valga militaarmuuseum-teemapargi (SA Valga Isamaalise Kasvatuse Püsiekspositsioon) arendamine.	2023–2027	EL, KOV, EV	KOV, SA Valga Isamaalise Kasvatuse Püsiekspositsioon	
4.1.11 Jaanikese moto- ja vabaajakeskuse arendamine ja turundamine.	2023–2027	EL, KOV, EV	KOV	
4.1.12 Valga jaamahoone arendamine multifunktsionaalseks keskuseks läbi ajaloolise pärandi väärtustamise ja külastuskeskkonna arendamise.	2023–2027	EL, KOV, EV	KOV	
4.1.13 Tõrva Vanamõisa järve hüppetorni rekonstrueerimine.	2024	108 000 EUR MATA, KOV	Tõrva Vallavalitsus	
4.1.14 Muinsuskaitse objektide rekonstrueerimine ja konserveerimine, sh Riidaja mõisapargi rekonstrueerimine ja atraktiivsuse suurendamine.	2023–2027	EL, KOV, EV	KOV	
4.1.15 Avalikult kasutatavatele puhkealadele juurdepääsude ja teenindustaristu tagamine.	2023–2027	EL, EV, KOV	KOV, RMK	Ettevõtjad, kohalikud kogukonnad
4.1.16 Tehvandi Spordikeskuse tugiteenuste keskuse hoone ehitus.	2023–2027	EL, EV, KOV, PEEK	SA	
4.1.17 Eesti Lipumuuseumi/kogukonnakeskuse arendamine.	2023–2027	EL, KOV, EV	KOV	EV
4.1.18 Vanamõisa järve rannaala arendamine.	2025	93 600 EUR MATA, KOV	KOV	
4.1.19 Nõuni ranna-ala ja Lõuna-Eesti purje- ja veehariduskeskuse arendamise I etapp.	2025	93 600 EUR MATA, KOV	KOV	
4.1.17 Pühajärve rannaala ja pargi arendamine ja väljaehitamine puhkealaks ning esinemispaigaks.	2024	108 000 EUR MATA alternatiiv- projekt, KOV	KOV	

Tootearenduslikud eelised lähtuvalt Valgamaa sihtkohtade erilisusest ja sihtrühmadest

Muinsushuvilistele – Otepää linnamägi, Sangaste linnamägi, Koorküla Valgjärve asulakoht, Hummuli kääpad, Helme koopad ja ordulinnus, Pikassilla muinaslinnus, Tõrva linnamägi.
Kultuuripärandi huvilisele – Mulgimaa ja rajatav Mulgi Elamuskeskus Sooglemäel, Janis Cimze ja Eesti (ja Läti) koorilaulu ning rahvusliku ärkamise häll Valga, talirukki sünnikodu Sangaste, Eesti lipu sünnikoht Otepää lipumuuseum, klaverimuuseum Holdres.
Sõja- ja militaarhuvilistele – Barclay de Tolly hauakamber Jõgevastes, militaarteemapark Valgas, Otepää linnamägi kui esimese maailmas teadaoleva tulirelva leiukoht.
Loodushuvilistele – üle 200 veekogu, Otepää looduspark, Karula rahvuspark, Koiva-Mustjõe maastikukaitseala.
Konverentsi- ja pereturism, spaaturism – Sangaste loss, Taagepera loss, Pühajärve Spa- ja Puhkekeskus, Tõrva Veemõnula ning The Manor Sports and Spa, Valga ujula.
Spordihuvilistele - maakonnas paiknevad spordi-, tervise- ja matkarajad, orienteerumisrajad, Tehvandi ja Kääriku spordikeskused, Otepää Golf, Apteekrimäe spordi- ja puhkekompleksi renoveerimine, Jaanikese moto- ja

vabaajakeskuse arendamine, Karula-Lüllemäe Tervise- ja Spordikeskuse arendamine, suusakeskused, talispordimuseum jms.

Vabaaja veetmise huvilistele, elamuste otsijatele jt – maakonnas paiknevad tervise- ja matkarajad, piirkonnas tegutsevad turismitalud, toitlustusettevõtted, korraldatavad suursündmused jt.

LÜHENDID:

EL - Euroopa Liidu struktuurifondid

HTM - Haridus- ja Teadusministeerium

EAS - Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus

SVA - Sihtasutus Valgamaa Arenguagentuur

ÜTK – Ühistranspordikeskus

DMO - Destination Management Organisation ehk piirkondlik turismi kompetentsikeskus

VKÕK - Valgamaa Kutseõppekeskus

EV - Eesti Vabariigi riigiasutused

MTÜ - Mittetulundusühing

ANDRAS - Eesti Täiskasvanute Koolitajate Assotsiatsioon

MATA - Maakonna arengustrateegia elluviimise toetusmeede

KOV - Kohaliku omavalitsuse eelarve

PEEK - Atraktiivne ettevõtlus- ja elukeskkond toetusmeede

VOL - Valgamaa Omavalitsuste Liit

KVAT - Kvaliteetsed avalikud teenused toetusmeede

TANKLA - Valgamaa Noorsootöökeskus Tankla